

Besluit Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding wo-bachelor Religiewetenschappen (tot 1 september 2014: wo-bachelor Religiestudies) van de Universiteit van Amsterdam

Gegevens

datum	Naam instelling	:	Universiteit van Amsterdam
30 juni 2014	Naam opleiding	:	wo-bachelor
onderwerp	Religiewetenschappen (tot 1 september 2014: wo-bachelor Religiestudies) (180 ECTS)		
Besluit	Datum aanvraag	:	12 december 2013
accreditatie wo-bachelor	Varianten opleiding	:	voltijd, deeltijd
Religiewetenschappen van de	Locatie opleiding	:	Amsterdam
Universiteit van Amsterdam	Datum goedkeuren	:	18 september 2012
(002315)	panel	:	18 september 2012
ons kenmerk	Datum locatiebezoeken	:	8 en 9 oktober 2012
NVAO/20142213/LL	Datum visitatierapport	:	1 maart 2013
bijlagen	Instellingstoets kwaliteitszorg	:	ja, positief besluit van 26 juni 2013
3			

Beoordelingskader

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden. Het visitatierapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van het panel over de bacheloropleiding Religiestudies en masteropleiding Theologie & Religiewetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. Het panel heeft beide opleidingen gezamenlijk beoordeeld.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van panel (hierna ook: de commissie). In het rapport is de naam gehanteerd die gold voor de naamswijziging van de opleiding.

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Theologie en Religiewetenschappen over de bacheloropleiding Religiestudies en de masteropleiding Theologie & Religiewetenschappen van de Universiteit van Amsterdam. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de zelfevaluatierapporten, de bestudeerde scripties, de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren en tijdens de

Pagina 2 van 9 gesprekken verkregen inlichtingen. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat beide opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De bacheloropleiding Religiestudies beoogt studenten door middel van een interdisciplinair aanbod te ontwikkelen tot academisch geschoolde religiewetenschappers met inzicht in theorieën en methoden uit onder meer de cultuurwetenschappen, literatuurwetenschap, geschiedwetenschap en sociale wetenschappen. Diversiteit geldt daarbij als een belangrijk vertrekpunt, omdat de complexiteit van religieuze verschijnselen volgens de opleiding alleen maar recht gedaan kan worden vanuit een veelheid en samenspel van interpretatieve perspectieven. Inhoudelijke ligt de focus op jodendom, christendom, islam en westerse esoterie in Europese context. De opleiding wordt gepresenteerd als een sterk academisch georiënteerde studie, die niet rechtstreeks opleidt voor een beroep. Afgestudeerden dienen in staat te zijn onder begeleiding een onderzoek uit te voeren op het terrein van de religiestudies, debatten op dit gebied weer te geven en te analyseren en zich daarover een kritisch oordeel te vormen.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding wat betreft doestellingen en beoogde eindkwalificaties aansluit bij het domeinspecifieke referentiekader, dat de relevante kennis en vaardigheden voor de afgestudeerde religiewetenschappers goed afdekt. De eindtermen relateren daarbij helder aan de Dublin-descriptoren: ze zijn geformuleerd op het juiste niveau en tonen naar het oordeel van de commissie een solide wetenschappelijk karakter. De bacheloropleiding voldoet echter niet in alle opzichten aan de domeinspecifieke criteria: niet van alle wereldreligies wordt een basale kennis beoogd. De opleiding legitimeert dit met het argument van profilering. Hoewel de commissie positief is over het profiel van Religiestudies aan de UvA, vindt zij het ontbreken van oosterse religies in de bacheloropleiding een verarming. Feitelijk worden deze elementaire onderdelen van religiestudies vervangen door aandacht voor westerse esoterie. Voor de bacheloropleiding is dat niet goed te verantwoorden. Deze kritiek weegt voor de commissie echter minder zwaar dan het positieve totaaloordeel over de inhoud, het niveau en de oriëntatie van de beoogde eindkwalificaties.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het bachelorprogramma bestaat uit verplichte vakken, opleidingsgebonden keuzevakken en vrije keuzevakken. De opleiding maakt een duidelijk onderscheid tussen de propedeuse en de postpropedeutische fase: de inleidende vakken zijn geroosterd in het eerste jaar en gaan in op godsdienst-sociologische, -psychologische en -filosofische analysekaders en op de grote religieuze tradities die het religieuze landschap in Europa in belangrijke mate hebben bepaald. Vanaf het tweede jaar is er ruimte voor verdieping en keuze. De commissie vindt het programma voldoende wetenschappelijk georiënteerd. De meeste curriculumonderdelen hanteren leerdoelen die primair gericht zijn op vakinhoudelijke en academische ontwikkeling, maar er zijn ook enkele praktijk- en beroepsgerichte onderdelen.

De opleiding heeft de commissie ervan overtuigd dat de nieuwe programmering een aantal inhoudelijke verbeteringen heeft mogelijk gemaakt. De opbouw is samenhangender en logischer, en de 'ruggengraatvakken' zijn evenwichtig geprogrammeerd. De inhoud van de afzonderlijke vakken is volgens de commissie een adequate vertaling van het onder Standaard 1 geschetste profiel. Ze behandelen de grote religieuze tradities en bieden een

Pagina 3 van 9 voldoende breed palet van theoretische en methodologische benaderingen. Een aandachtspunt blijft de manier waarop de verschillende academische en onderzoeksvaardigheden precies in de vakken worden geoperationaliseerd. De opleiding claimt een heldere leerlijn van jaar 1 naar de scriptie, maar volgens de commissie kan deze nog beter worden geëxpliciteerd, inclusief verwijzing naar de keuzevakken. Omdat veel van de in de zelfstudie omschreven verbeteringen zijn ingegaan per september 2012, zullen ze zich nog moeten bewijzen. Dat geldt volgens de commissie nadrukkelijk ook voor de schrijven onderzoeksvaardigheden, die zij op basis van de geselecteerde eindwerken uit de afgelopen periode voldoende acht, maar zeker niet indrukwekkend. Ze staat positief tegenover de manier waarop het vaardighedenonderwijs in de vakken wordt geïntegreerd en zou daarnaast willen aanbevelen meer veldwerk in te voegen, verwijzend naar de mogelijkheden die de opleiding zelf ziet om multicultureel en -religieus Amsterdam als proeftuin voor religiewetenschappelijk onderzoek te benutten.

Op basis van het bestudeerde materiaal acht de commissie het niveau van de vakken in orde en passend bij een wetenschappelijke bacheloropleiding. De gemiddelde studielast en het aantal contacturen vindt ze echter laag. De commissie is van oordeel dat de literaturopgave op basis waarvan de studielast wordt berekend een te vrijblijvend karakter heeft. Zonder voldoende contacttijd om de literatuur te bespreken betekent de inrichting van het programma dat studenten nu zeker niet voltijds hoeven te studeren. Het intensiveren van toetsen tijdens de periode is wat dit betreft een stap in de goede richting. Zowel het voltijd als deeltijdprogramma is volgens de commissie goed studeerbaar. Des te opvallender vindt zij het lage rendement. Hoewel de commissie begrijpt dat de faculteit vakrendementen minstens zo belangrijk vindt, beveelt zij aan beter inzicht te krijgen in de achtergronden van het lage rendement op opleidingsniveau.

De commissie erkent de inhoudelijke en didactische kwaliteiten van de staf en heeft een positieve indruk gekregen van de manier waarop zij studenten begeleidt. Dat ook hoogleraren onderwijs verzorgen in de bacheloropleiding is een pluspunt. Volgens de commissie is er sprake van een goede onderwijsleeromgeving. De opleiding kan weliswaar op punten verbeterd worden, maar is voldoende zelfkritisch om dit mogelijk te maken.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding hanteert toetsvormen die aansluiten op de vakinhoud en de gestelde leerdoelen. De variatie is daarbij zinvol en de toename van het aantal toetsmomenten is een positieve ontwikkeling. De toetsen zijn qua inhoud en niveau aan de maat. Het nieuwe toetsbeleid zoals de opleidingen en de faculteit hebben omschreven ziet er degelijk uit, maar moet voor een groot deel nog in praktijk worden gebracht. De commissie vindt de invoering van het nieuwe toetsbeleid laat op gang gekomen en beveelt de examencommissie aan hiermee voortvarend aan de slag te gaan. In combinatie met de evaluatiesystematiek die de opleidingscommissie hanteert, heeft de opleiding dan voldoende instrumenten in handen om de kwaliteit van de opleiding te waarborgen.

Na het bestuderen van een selectie van recente afstudeerwerken stelt de commissie vast dat studenten bij afronding van de opleiding de beoogde eindkwalificaties hebben gerealiseerd. Studenten blijken in het algemeen goed in staat een onderzoek op te zetten en te rapporteren over de behaalde resultaten. De becijfering van hun scripties was gemiddeld aan de hoge kant en kende niet veel spreiding. De commissie maakte uit de door haar geselecteerde scripties op dat ondanks de nadruk op academische schrijfvaardigheid, het gemiddelde niveau op dit vlak niet zo hoog is als zij zou verwachten. Ze heeft kennis

Pagina 4 van 9 genomen van de veranderingen die in dit verband in het nieuwe programma zijn aangebracht en beveelt de opleidingen aan om na te blijven gaan hoe academische en onderzoeksvaardigheden verder kunnen worden verbeterd. Een intensivering van de werkelijke studielast zou daaraan een goede bijdrage leveren. Ondanks de gesignaleerde verbeterpunten, komt de commissie tot een positief oordeel. De opleiding heeft aangetoond dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bestuurlijke afspraak

Gezien het belang van de in het visitatierapport genoemde verbeterpunten ten aanzien van het academisch profiel, de studielast, het rendement en het toetsbeleid, en in lijn met aanbevelingen in het rapport, heeft de NVAO met de instelling de volgende bestuurlijke afspraak gemaakt.

De instelling ziet erop toe dat verbeteringen in gang worden gezet ten aanzien van de volgende punten:

- explicitering van de operationalisering van academische en onderzoeksvaardigheden;
- het verhogen van de studielast en het aantal contacturen;
- het ten uitvoer brengen van het nieuwe toetsbeleid, met name waar dit de taken van de examencommissie betreft;
- verbeteren van de kwaliteit van de eindwerken.

De instelling zal de implementatie van deze verbeteringen volgen in haar interne kwaliteitssystem, waar in dit geval voor deze opleiding een tussentijdse evaluatie door beoordelaars van buiten de betrokken opleidingen deel van uitmaakt. Zij zal uiterlijk 31 december 2017 aan de NVAO rapporteren over de bevindingen van deze evaluatie.

De instelling heeft bij e-mail van 13 juni 2014 aangegeven in te stemmen met deze afspraak.

Pagina 5 van 9 **Besluit**

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Universiteit van Amsterdam te Amsterdam in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 6 mei 2014 naar voren te brengen. Per e-mail van 13 juni 2014 heeft de instelling van die gelegenheid gebruik gemaakt om te reageren. Dit heeft geleid tot een aanvulling in bijlage 2.

De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de wo-bachelor Religiewetenschappen (tot 1 september 2014: wo-bachelor Religiestudies) (180 ECTS; variant: voltijd, deeltijd; locatie: Amsterdam) van de Universiteit van Amsterdam te Amsterdam. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende.

Dit besluit treedt in werking op 30 juni 2014 en is van kracht tot en met 29 juni 2020.

Den Haag, 30 juni 2014

De NVAO
Voor deze:

Dr. A.H. Fierman
(voorzitter)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Omschrijving	Score
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

Voltijd¹

Tabel 1: Uitval na 1, 2, en 3 jaar.

Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval na 1jr	16,7%	20%	37,5%	33,3%	20%	--
Uitval na 2jr	16,7%	20%	37,5%	33,3%	20%	100%
Uitval na 3jr	16,7%	20%	37,5%	33,3%	20%	

Tabel 2: Rendement (vwo-instroom).

Cohort	2006	2007	2008	2009
Rendement na 3 jaar	60%	25%	20%	--
Rendement na 4 jaar	80%	50%	80%	50%
Rendement na 5 jaar	80%	100%	80%	
Rendement na 6 ⁽⁺⁾ jaar	80%			

Tabel 3: Rendement (totale instroom).

Cohort	2006	2007	2008	2009
Rendement na 3 jaar	50%	17%	50%	17%
Rendement na 4 jaar	67%	33%	88%	50%
Rendement na 5 jaar	67%	67%	88%	
Rendement na 6 ⁽⁺⁾ jaar	83%	67%		

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD	BKO
Percentage	7,7%	92,7%	92%

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio	1:18,7
-------	--------

Tabel 6: Contacturen.

Studiejaar	1	2	3
Contacturen	12	8	8

¹ Peildatum 3 december 2013

Tabel 1: *Uitval na 1, 2, en 3 jaar.*

Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Uitval na 1jr	--	--	--	100%	--	--
Uitval na 2jr	--	--	--	100%	--	--
Uitval na 3jr	--	50%	--	100%	--	

Tabel 2: *Rendement (vwo-instroom).*

Cohort	2006	2007	2008	2009
Rendement na 3 jaar	--	50%	--	--
Rendement na 4 jaar	--	50%	--	
Rendement na 5 jaar	--	50%		
Rendement na 6 ⁽⁺⁾ jaar	--	50%		

Tabel 3: *Rendement (totale instroom).*

Cohort	2006	2007	2008	2009	2010
Rendement na 3 jaar	38%	13%	--	--	25%
Rendement na 4 jaar	38%	13%	--		
Rendement na 5 jaar	38%	25%			
Rendement na 6 ⁽⁺⁾ jaar	38%	25%			

Tabel 4: *Docentkwaliteit.*

Graad	Ma	PhD	BKO
Percentage	7.7%	92,7%	92%

Tabel 5: *Student-docentratio.*

Ratio	1:18,7
-------	--------

Tabel 6: *Contacturen.*³

Studiejaar	1	2	3
Contacturen	Nvt	nvt	Nvt

² Peildatum 3 december 2013

³ De instelling geeft aan dat voor de deeltijd geen contacturen te geven zijn omdat dit teveel verschilt per individu.

- Prof. dr. Dirk Hutsebaut (voorzitter), emeritus hoogleraar Godsdienstpsychologie aan de KU Leuven;
- Prof dr. Herman Beck (lid), hoogleraar Godsdienstwetenschap, in het bijzonder van de islam aan Tilburg University;
- Prof. dr. Olav Hammer (lid), hoogleraar Religiegeschiedenis aan de University of Southern Denmark;
- Prof. dr. Peter Nissen (lid), hoogleraar Spiritualiteitsstudies aan de Radboud Universiteit;
- Prof. dr. Eibert Tigchelaar (lid), hoogleraar Bijbelwetenschappen aan de KU Leuven;
- Ezra Delahaye MA (student-lid), research masterstudent Theology and Religious Studies aan Tilburg University.

Het panel werd ondersteund door drs. Daan de Lange, secretaris (gecertificeerd).